

Sütő-érem

szabadsághimnuszoknak, legyenek azok az Énekek énekét visszahangzó szerelmi vallomások, megvan a közösség- és otthonosságérzetet sugalló aurájuk. Úgy szállonganak, akár éter nélküli térben is, mint a vándormadarak vagy – Öntől a Szenci Molnár Albert zsoltárjait idéző példa – mint az *olajágas galambserreg*. A megverték szenvedését s az együvé tartozás örömét hirdetik a rablánc széttörését hozó eséllyel.

Az igazak nem véka alatt tartják a gyertyát, hanem – megadva a világolónak a méltóságot – olyan *belyre*: magaslatra helyezik, ahonnan látni bátorító fényét. Ön, mezőségi világító, porban és sárban caplató, jól tudta ezt. Vagyis, hogy a Vlegyásza felhőt súroló tornyos tornyai – evvel Kós Károly is szembenézett – jelenthetik a magasság rengetegét, a hó szigorában megdidergő helyi kozmoszt, ám az elnyúló, botladozó, nyelveket keverő tarka rétnek is lehet olyan kilátója, amely a mindent kimondani tudó álom szabadságképzetével magasodik a hó földte csúcsok fölé.

Néven nevezzük-e a csodát?

Pusztakamarás.

A falu behúzott nyakkal ül a történelem iskolapadjában – Zsigó báró, Kemény Zsigmond könyvtárát igencsak fölperzselték –, de el-elkomoruló magyar nyelve és a magukra hagyottak lélek-dadogása ellenére is tiszta példa: a fölemelkedés, az *érettük* való küzdelem világító fáklyája.

Ön tette azzá.

Nem csupán azzal, hogy unokája, Lackó számára az anyanyelv fészkeből azokat a pelyhes kis madarakat kiszabadította, de avval is, hogy történelmi – gondolkozásmódokat ugyancsak ütköztető – szószékké emelte ama *cöveklábú* asztalt.

Az ígéret könnyű álom nehéz valóság lett, hiszen a köréje ültetettek – Bethlen Gábor nagyságos fejedelemtől a Kolhass szívkalitkájának is nevezhető Lisbetig hosszú a sor – mindannyian kiharaptak egy szeletet a szabadság kenyereből.

Ez volt életépítő, életmentő gesztusuk. Ezzel akartak a Nagy Romlás – a haza- és önfeladás – útjába állni.

Kolhass és Nagelschmidt, a béketűrő és a lázadó forradalma, Kálvin kőtáblái és Szervét költői lángolása s a hómezőbe ültetett virágok: a Fügedes-lányok furcsa, önfelszabadító táncai éppúgy megfértek ama asztalon a „díszítmények” – a frissen hámozott zöldborka és a Biblia – mellett, mint a Nagy Sándor-i hódítás kisebbségpolitikai bölcselémekkel elmesélő példázatok vagy a család emberség-ügyeletesinek, például Gyümölcsoftó Gergelynek csoda számba menő – késszelídítő – tettei.

Mert békesség-asztal és forradalmi gyűlde volt az a Mezőségtől egészen az Atlanti óceánig elnyúló-kerekedő hatalmas malomkerék. A „lesántultak és a hírukben összetörtek” – ez volt a cél is – fölemelkedésének a záloga.

Ön, Sütő András, jól tudta, hogy le lehet becsülni az évszázadokra visszanyúlóan sikeres harcmodort, a zsákban futás művészetét, de a közösségért felelős józan – legyen az fejedelem vagy király, avagy a toll szolgálatosa – nem teheti meg, hogy számot ne vessen a történelmi „hegymenet” ezen kapaszkodóival.

Mert Kálvin – minden időnek más a parancsa – befalazhatta azt a törvényt, ám Szervét azért született, hogy megmutathassa: az észnek nincsenek korlátai. Ha lenyessük a madár szárnyát, akarva-akaratlan a kút mélyrealitásába húzzuk vissza a költészetet. Sok minden egyéb mellett Perszopoliszba azért kell mennünk, hogy az *időutazás* erkölcsével tanúsíthassuk: a mezősegi padlaton is érvényes az a – végső soron az életért vívott – haláltánc.

Uram, minő szédítő asztaltáncos Ön, hogy semmitől sem fenyegettetve csak ropja, ropja! Mezőn, síkságon, ama földkerekek asztalon, hogy félresodort, létükben megimbolygó szavak kalitkájából kiszabadíthassa, eszmélkedésünknek kifutópályát teremtvé, történelmünk és nemzetiségi sorsunk rab madarát.

Amikor elindult gyertyával és könyvvel a kezében a tömeg élén, gondolt-e a veszélyekre – minő dráma, hogy épp a *megteremthető* világosság érdekében kellett otthagynia szeme világát –, eszébe jutott-e, hogy az igazság cövekelte út végül *golgotai* is lehet?

Mi már csak azt látjuk: a *világ világossága* attól a corpustól is kapta fényét, amelynek emberi neve volt: Sütő András. ☒

(Farkas Tamás felvétele)

Ágnes lányával, Cselényi Lacikával és Évával